

NEW YORK TIMES BESTSELLER

LISA WINGATE

*Kadonneiden
rakkaiden
kirja*

sitruuna

Lisa Wingate

*Kadonneiden
rakkaiden kirja*

Suomentanut Elina Salonen

sitruuna

Englanninkielinen alkuteos *The Book of Lost Friends*

Copyright © 2020 by Wingate Media LLC.

All rights reserved.

Published in the United States by Ballantine Books, an imprint
of Random House, a division of Penguin Random House LLC, New York.

ISBN 978-952- 7471-09-8

1. painos

ScandBook UAB, 2023

Sitruuna Kustannus Oy
www.sitruunakustannus.fi

*Gloria Closelle, joka auttaa nykyajan perheitä
löytämään turvasataman.*

*Andylle, Dianelle ja Historic New Orleans
Collection -museon ylläpitäjille. Kiitos, että
vaalitte historiaa.*

*Kadonneille rakkaille, missä ikinä olettekin.
Toivon, ettei nimiänne koskaan unohdeta.
Kerrottakoon tarinoitanne ikuisesti.*

Prologi

Opettajan sormelle laskeutuu leppäkerttu keveästi kuin höyhen. Se on kuin elävä jalokivi, pilkullinen rubiini, jolla on jalat. Tuulenvire houkuttelee vierailijan pian lentoon, mutta sitä ennen opettaja muistaa vanhan lastenlorun.

*Leppäkerttu, leppäkerttu, minne nyt meet?
Kotisi on tulella ja lapset kadonneet.*

Loru jättää naisen mieleen synkän varjon. Hän koskettaa oppilaan olkapäätä, joka tuntuu löyhästi kudotun puuvillakankaan läpi nihkeän lämpimältä. Leninki on tytölle hieman liian iso, joten käsin ommeltu pääntie on vinossa ja napitetut hihansuut väljät. Hihan alta pilkistävässä kullanuskeassa ihossa on paksu arpi. Opettaja miettii, mistä se on tullut, mutta tukahduttaa halunsa pohtia asiaa sen enempää.

*Mitäpä sillä on väliä, hän ajattelee.
Kaikilla on arpensa.*

Hän silmäilee puiden alle kyhättyä kokoontumispaikkaa ja karkeista laudoista tehtyjä penkkejä, joilla istuu vieri

vieressä naiseuden kynnyksellä olevia tyttöjä ja miesten maailmaan pyrkiviä poikia. Kaltevilla pöydillä lojuu mustekyniä ja -pulloja sekä imupaperia, ja oppilaat lukevat musiitinpanojaan liikuttaen ääneti huuliaan valmistautuessaan tulevaan koitokseen.

Kaikki paitsi tämä tyttö.

"Oletko valmis?" opettaja kysyy kumartuen lähemmäs. "Oletko harjoitellut tekstiäsi?"

"En pysty lukemaan sitä." Tyttö riiputtaa päätään lannistuneen näköisenä. "Kun... kun nuo kaikki katselevat." Hän mulkoilee ulkoilmaluokan laidoille kerääntynyttä yleisöä, varakkaita miehiä räätälöidyissä puvuissa ja naisia kalliissa leningeissä. He leyhyttelevät itseään mainoslehtisillä ja paperiviuhkoilla, joita saivat aamupäivällä tultuaan kuuntelemaan kiivaita poliittisia puheenvuoroja.

"Yritä ainakin", opettaja kannustaa. Hän ymmärtää tytön pelon. Muutamaa vuotta aiemmin hän oli itsekin yhtä epävarma ja pelokas. Oikeastaan pelon lamaannuttama.

"En minä pysty", tyttö vaikeroi painaen käsillään vatsaansa.

Opettaja kokoaa kömpelöt päälly- ja alushameensa estääkseen niitä pölyyntymästä, kyykistyy ja katsoo tyttöä silmiin. "Ellet itse kerro tarinaasi, kuka sitten? Kuka muu pystyy kertomaan, että sinut on erotettu perheestäsi? Että olet laatinut ilmoituksen saadaksesi tietoa rakkaistasi ja tahdot kerätä viisikymmentä senttiä, jotta se julkaistaisiin *Southwestern*-lehdessä ja levitettäisiin ympäri naapuriosavaltioita ja -alueita? Ilman tarinaasi yleisö ei ymmärrä, miten hartaasti kaipaat tietoa läheisistäsi."

Tytön laihat olkapäät kohoavat ja lysähtävät taas. "Eivät nuo meikäläisen tarinasta piittaa. Ei se mitään hyödytä."

"Voi hyödyttääkin. Riskejä täytyy ottaa, jos mieli saavuttaa tavoitteensa." Opettaja tietää sen liiankin hyvin. Jonakin päivänä hänenkin olisi tavoiteltava unelmaansa riskeistä huolimatta.

Tänään hän kuitenkin keskittyy oppilaisiinsa ja *Southwestern Christian Advocate* -lehden palstaan nimeltä Kadonneet rakkaat. "Tarinamme kertominen on vähintä, mitä voimme tehdä. Meidän on lausuttava nimet ääneen. Vanha sananlasku sanoo: 'Kuolemme viimeisen henkäyksemme myötä ja vielä toistamiseen, kun nimemme lausutaan viimeisen kerran.' Ensimmäiseen kuolemaan emme voi vaikuttaa, mutta toista voimme yrittää viivyttää."

"No, jos te niin sanotte", tyttö myöntyy ja vetää väristen henkeä. "Mutta minun pitää hoitaa homma saman tien, tai muuten siitä ei tule mitään. Saanko olla ensimmäinen?"

Opettaja nyökkää. "Aloita vain, niin muut seuraavat perässä." Hän astuu taaemmas ja katselee ryhmäänsä. *Niin monta tarinaa*, hän ajattelee. *Etäisyyden, epä tietoisuuden ja julmuuden erottamia ihmisiä, jotka kärsivät säälimätöntä tuskaa.*

Hän kuvittelee tahtomattaan omaa arpeaan. Se on piilossa hänen sisimmässään, missä sitä ei kukaan näe. Hän ajattelee omaa rakastaan, jonka on kadottanut. Jossakin tuolla tämä on. Mutta missä?

Tytön noustessa seisomaan yleisöstä kuuluu kärsimätöntä mutinaa. Hän kävelee penkkien välistä käytävää pitkin, ja yllättäen hänen olemukseensa tulee jäykkää arvokkuutta. Mainoslehtien läpse hiljenee ja viuhkojen lepatus hiipuu, kun hän kääntyy yleisöä kohti ja aloittaa puheensa vilkuilematta sivuilleen.

"Minä..." hän sopertaa. Hän katsoo yleisöä puristellen sinivalkoisen puuvillamekkonsa kangasta. Aika leijuu

pysähdyksissä kuin leppäkerttu, joka miettii, laskeutuisiko vai jatkaisiko matkaansa.

Lopulta tyttö kohottaa päättäväisesti leukansa. Hänen äänensä kiirii oppilaiden ohi yleisön korviin, ja hän lausuu nimensä, joka ei jäisi tänään unholaan. ”Minä olen Hannie Gossett.”

Kadonneet rakkaat

Tilaajien kirjeet julkaistaan tällä palstalla ilmaiseksi. Muilta veloitetaan viisikymmentä senttiä. Toivomme, että pastorit lukevat kirjeet saarnastuolissa ja ilmoittavat toimitukseen, mikäli SOUTHWESTERN on onnistunut yhdistämään eroon joutuneet läheiset.

Arvoisa toimittaja, etsin tietoa sukulaistani. Äitini nimi oli Mittie. Minä olen keskimäinen yhdeksästä lapsesta, ja nimeni on Hannie Gossett. Sisarukseni olivat nimeltään Hardy, Het, Pratt, Epheme, Addie, Easter, Ike ja Rose. Muita ei ollut siihen mennessä, kun jouduimme eroon. Minulla oli isoäiti Caroline ja isoisä Ollie-pappa. Tätini nimi oli Jenny. Hän meni naimisiin Clem-sedän kanssa, mutta tämä kuoli sodassa. Jenny-tädillä oli neljä tyttölasta, Azelle, Louisa, Martha ja Mary. Ensimmäinen omistajamme oli William Gossett. Elimme Goswood Groven plantaasilla, kunnes sota syttyi. Isäntä päätti siirtää meidät Louisianasta

Texasiin ja perustaa sinne uuden plantaasiin. Rouva Gossettin sisarenpoika Jeptha Loach kuitenkin varasti meidät. Hän lähti kuljettamaan meitä Baton Rougen eteläpuolelta River Roadia pitkin ensin pohjoiseen ja sitten länteen. Matkasimme Louisianan halki suunnaten kohti Texasia. Jep Loach myi veljeni, siskoni, serkkuni ja tätini Big Creekissä, Jattissa, Winfieldissä, Salinessa, Kimballsissa, Greenwoodissa ja Bethanyssa. Powellissa Texasissa jouduin eroon äidistäni, enkä ole nähnyt häntä sen koommin. Minä olin perheestäni ainoa, joka palautettiin Gossetteille sen jälkeen kun minut oli yritetty myydä Marshallissa ja oikea omistajani oli tullut ilmi. Olen nyt kasvanut isoksi ja voin hyvin, mutta ikävöin suuresti äitiäni. Toivon hartaasti, että saisin tietoja hänestä ja muista rakkaistani.

Hyvät pastorit ja muut lukijat, rukouilen teitä kuulemaan särkyneen sydämeni kutsun ja lähettämään minulle tietoa läheisistäni osoitteeseen Goswood Groven kauppa, Augustine, Louisiana. Olen kiitollinen kaikista mahdollisista tiedoista.

1. LUKU

HANNIE GOSSETT – LOUISIANA, 1875

U ni tempaisee minut mukaansa kuten monta kertaa aiemminkin: se pyyhkäisee minut ilmaan kuin pölyhiukkasen. Leijailen kaksitoista vuotta ajassa taaksepäin ja muuntaudun melkein aikuisesta naisesta kuusivuotiaaksi pikkutytöksi. Näen taas lapsen silmin tutun näyn, jota en tahtoisin nähdä.

Kurkistelen paaluaituksen raoista kauppapaikkaa, jolle on kokoontunut ostajia. Seison talven kohmettamalla savella, jota ovat tallanneet monet jalat ennen omiani: isot jalat kuten äiskällä, pienet jalat kuten minulla ja pikkuiset jalat kuten Mary Angelilla. Kantapäistä ja varpaista on jäänyt painaumuksia kosteaan maahan.

*Montako ihmistä täällä on mahtanut olla ennen minua? mietin. Moniko on tärisnyt tässä sydän sykkäyksellä ilman pako-
paikkaa?*

Ehkä yhtä moni kuin sata kertaa sata. Kaksin verroin kantapäitä ja kymmenkertaisesti varpaita. Niin pitkälle en osaa edes laskea. Täytin pari kuukautta sitten kuusi vuotta. Nyt on *hemlikuu*. En osaa sanoa sitä oikein. Kieleni vääntyy, ja änkytän *hem-li-li-li-kuu* kuin mikäkin kana.

Kaikki kahdeksan sisarustani tapasivat kiusata minua siitä hyvästä, nuorimmatkin. Silloin syttyi tappelu, jos äiskä oli poissa peltotöissä tai kehräämässä villalankaa ja kutomassa kangasta.

Lautamökkimme kolisi ja tutisi, kunnes joku lensi ulos ovesta tai ikkunasta ja alkoi ulvoa. Tuolloin paikalle ilmaantui vanha Tati bambukeppi kourassaan ja sanoi: ”Suu suppuun, tai saat maistaa keppiä.” Hän hutki leikilään meitä takamukseen ja sääriin, ja puikkelehdimme toistemme yli kuin kilit paetessamme häntä. Ryömimme piiloon sänkyjen alle tönien toisiamme polvillamme ja kyynärpäillämme.

Enää nujakoita ei ole. Sisarukseni on viety pois yksi tai kaksi kerrallaan. Samoin tätini Jenny Angel ja hänen kolme tytärtään. Heidät on myyty tällaisilla orjamarkkinoilla Etelä-Louisianan ja Texasin välillä. Piirimme pienentyessä olen pannut paikannimiä mieleeni ja kerrannut niitä talsiessani Jep Loachin vankkureiden perässä. Aikuiset on kytketty kärryihin kahleilla, emmekä me lapset voi muuta kuin seurata heitä.

Pahinta ovat kuitenkin yöt. Toivomme aina, että Jep Loach nukahtaisi nopeasti viskin ja matkanteon uuvuttamana. Ellei nukahda, tapahtuu pahoja asioita. Aiemmin niitä tapahtui sekä äiskälle että Jenny-tädille mutta nyt vain äiskälle, kun Jenny-täti on myyty. Jäljellä olemme enää äiskä ja minä. Me kaksi sekä Jenny-tädin pieni tytär Mary Angel.

Aina tilaisuuden tullen äiskä kuiskii korviini nimiä: kuka joukostamme on viety, minkä niminen ostaja on hakenut hänet huutokauppakorokkeelta ja minne he ovat lähteneet. Aloitamme aina Jenny-tädistä ja hänen kolmesta vanhimmasta lapsestaan. Seuraavaksi tulevat

veljeni ja siskoni vanhimasta nuorimpaan: *Hardy myytiin Big Creekissä LeBas-nimiselle miehelle, joka vei sen Woodvillen. Hetin osti Jattissa Palmer-niminen heppu, ja ne lähtivät Big Woodsiin...*

Prat, Epheme, Addie, Easter, Ike ja Rose. Pikku-Rose revittiin äiskän sylistä paikassa nimeltä Bethany. Rose itkeä vollotti, ja äiskä tappeli miehiä vastaan ja rukoili ja huusi: "Meidän pitää pysyä yhdessä! Imetän lasta vielä. Se tarvitsee..."

Takerruin äiskän helmaan – häpeän sitä näin jälkeensä – ja kiljuin: "Äiskä, ei! Äiskä, älä!" Tärisin kauttaaltani, ja ajatukset pyörivät päässä. Pelkäsin, että äiskäkin viettäisiin pois ja vankkureihin jäisimme vain minä ja pieni serkkuni Mary Angel.

Jep Loach aikoo kääriä rahat meistä kaikista mutta on myynyt vain yhden tai pari orjaa kerrallaan päästäkseen rivakasti eteenpäin. Hän väittää saaneensa puuhaan luvan sedältään, mutta se ei pidä paikkaansa. Isäntä ja rouva halusivat toimia samoin kuin muukin Etelä-Louisianan väki sen jälkeen, kun New Orleansiin oli alkanut tulla jenkejä tykkiveneineen: he aikoivat siirtää orjansa länteen, jotteivät jenkit onnistuisi vapauttamaan meitä. Meidän oli tarkoitus pysytellä Texasissa Gossettien mailla siihen asti, kunnes sota olisi päättynyt. He värväsivät kuljettajaksi Jep Loachin, mutta hän kaappasikin meidät itselleen.

"Isäntä Gossett tulee etsimään meitä heti kun saa tietää, että Jep Loach on vetänyt sitä nenästä", äiskä sanoo kerran toisensa jälkeen. "Viis siitä, vaikka Jep on rouvan sisarenpoika. Viimeistään nyt isäntä lähettää sen sotimaan. Jep on välttynyt armeijan harmailta vaan siksi, että isäntä on suojellut sitä. Pian se loppuu, ja me päästään Jepistä eroon. Odota vaan. Meidän pitää kerrata nimiä, jotta muistetaan,

mistä haetaan rakkaamme, kun isäntä on tullut meidän luo. Paina ne tiukasti mieleen. Jos isäntä löytää sinut ensimmäisenä, voit kertoa ne sille.”

Kyykistellessäni kauppapaikan paaluitauksessa toivo tuntuu ohuelta kuin Itä-Texasin mäntyjen välistä pilkottavat talviset auringonsäteet. Jäljellä olemme enää äiskä, Mary Angel ja minä, ja yksi meistä lähtee tänään. Ainakin yksi. Jep Loachin taskuun kilahtaa lisää kolikoita, ja jäljelle jääneet jatkavat matkaa vankkureiden perässä. Jep kittaa viinaa iloiten siitä, että onnistui taas tekemään rahaa sukulaistensa omaisuudella. Rouvan suku on pelkkiä mätiiä omenia, mukaan lukien Loachin perhe, ja Jep on niistä kaikkein pahin, pahempi kuin rouva itse. Rouva on oikea piru, ja niin on sisarenpoikakin.

”Tule pois sieltä, Hannie”, äiskä kääkee. ”Tule äiskän luo.”

Samassa ovi avautuu, ja sisään astuu kauppiaan apulainen, vuorenkorkuinen mies, musta kuin peuran silmä. Hän tarttuu Mary Angelin kapeaan käsivarteeseen, mutta äiskä kaappaa lapsen syliinsä ja sopottaa miehelle kasvot kyynelissä: ”Me ei olla Jepin orjia. Se varasti meidät William Gossettilta Goswood Groven plantaasilta. River Roadin varrelta Baton Rougen eteläpuolelta. Jep kaappasi meidät. Me... ollaan... me...”

Äiskä valahtaa polvilleen ja kietoutuu Mary Angelin ympärille kuin haluaisi sulkea tämän sisäänsä. ”Rukoilen teitä! Jep on jo myynyt siskoni Jennyn. Ja kaikki sen lapset paitsi tämän, ja kaikki minun lapseni paitsi Hannien. Viekää meidät kaikki. Viekää kaikki kolme. Sanokaa isännällemme, että pikkulapsi on sairaalloinen. Sanokaa, että meidät pitää ostaa kerralla. Kaikki kolme. Antakaa armoa. Olkaa kiltti. Kertokaa isännällemme, että meidät ryövättiin William

Gossettilta Goswood Grovesta, River Roadin varrelta. Me ollaan varastettua omaisuutta. Meidät on *ryöväyty*.”

Mies murahtaa väsyneesti. ”En minä sille mitään mahda. Eikä kukaan muukaan. Älkää tehkö tästä enää vaikeampaa. Kahden pitää lähteä tänään. Kahdelle eri ostajalle. Yksi kerrallaan.”

”Ei.” Äiskä puristaa silmänsä kiinni ja avaa ne taas. Hän katsoo miestä ja pärskii sanat suustaan syljen ja kyynelten kera. ”Kun William Gossett tulee tänne etsimään meitä... sanokaa sille edes, minne me ollaan jouduttu. Kertokaa, kuka meidät on ostanut ja minnepäin se on lähtenyt. Isäntä Gossett löytää meidät kyllä ja vie meidät turvaan Texasiin. Meidät kaikki.”

Mies ei vastaa. Äiskä kääntyy Mary Angelin puoleen ja ottaa esiin pienen ruskean pussin, jonka kangas on leikattu täti Jenny Angelin paksusta talvialushameesta vankkurileirissämme. Äiskä ja täti tekivät viisitoista pikkuista pussia ja kiinnittivät niihin vankkureista pihistämäänsä juuttinarua.

Jokaisessa pussissa on kolme sinistä lasihelmeä, jotka ovat peräisin mummun kaulakorusta. Helmet olivat mummun suurin aarre, sillä ne oli tuotu Afrikasta saakka. *Sieltä mummu ja paappa olivat kotoisin*, hän tapasi kertoa talvi-iltoina talikynttilän valossa, kun me lapset keränyimme hänen syliinsä. Hän tarinoi Afrikasta, missä sukulaisemme olivat asuneet ennen kuin päätyivät tänne. Afrikasta, missä he olivat olleet kuningattaria ja prinssejä.

Sininen väri meinaa, että me kuljetaan totuuden tietä. Että me ollaan uskollisia toisillemme nyt ja aina, hän sanoi hymyillen niin, että silmäkulmat rypistyivät. Sitten hän otti helmet kaulastaan ja pani ne kiertämään. Saimme pidellä kaukaa tuotua korua käsissämme... ja miettiä sinisen merkitystä.